

Okuryazarlık Araştırmalarında Gündemde Olan ve Olmayan Konular: Türkiye Örneği

Hakan Dedeoğlu¹, Nergiz Kardeş İşler²

Özet: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okuryazarlık alanında çalışan araştırmacıların okuryazarlık araştırmalarında gündemde olan ve olmayan konulara ilişkin görüşlerini belirlemek ve elde edilen bulguları 2018 yılında Uluslararası Okuryazarlık Derneği tarafından raporlanan “What’s Hot in Literacy” araştırmasıyla karşılaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın örneklemini belirlemek için “ulusal ve uluslararası indekslerde taranan dergilerde okuryazarlık alanı ile ilgili çalışmalarını bulunan araştırmacılar” ölçütü dikkate alınarak ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmış ve 48 katılımcıdan veri toplanmıştır. Elde edilen bulgular, Türkiye araştırması olan bu çalışma ile 2018 yılında yurtdışında yürütülmüş araştırmada okuryazarlık alanında gündemde olan ilk üç konunun aynı konu olduğunu ve bunların “Dijital Okuryazarlık; Erken Okuryazarlık; ve Sonuç/Genel Değerlendirme” konuları olduğunu göstermiştir. Bulgular, Türkiye’deki katılımcıların tümünün çok sayıda konunun önemli olduğunu belirttiklerini göstermiş ancak Erken okuryazarlık ve Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler” konularının yurtdışı araştırmasında önemli görülen konular arasında yer almasına rağmen bu çalışmada önemli görülen konular arasına giremediğini göstermiştir. Bunların yanı sıra katılımcıların çalıştıkları bölüme, unvanlarına ve mesleki kıdemlerine göre bulgular sunan bu çalışmanın okuryazarlık alanındaki genel eğilimi göstererek alan yazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuryazarlık Araştırmaları, Okuryazarlıkta Gündemde Olan Konular, Türkiye.

Geliş Tarihi: 23.06.2020 – **Kabul Tarihi:** 18.08.2020 – **Yayın Tarihi:** 29.09.2020

DOI: 10.29329/mjer.2020.272.5

What’s Hot and Not in Literacy Research: The Case of Turkey

Abstract: The purpose of this study is to determine what’s hot and not in literacy research according to the researchers studying in the literacy field in Turkey and compare findings with “What’s Hot in Literacy” research which is reported by the International Literacy Association in 2018. In order to determine the sample of the study, the criterion sampling method was used considering the criterion of "researchers who have publication in nationally and internationally indexed journals in literacy areas and data were collected from 48 participants. The findings on hot topics of this study and What's Hot in Literacy (2018) was found to be the same and they are "Digital literacy; Early literacy, and Summative assessment". The findings indicate that all the participants in Turkey pointed out the importance of the many topics. Although the “Early literacy and Strategies for

¹ **Hakan Dedeoğlu**, Assoc. Prof. Dr., Elementary Education, Hacettepe University, ORCID: 0000-0003-2436-7010

² **Nergiz Kardeş İşler**, Research Assist Dr., Primary Education, Hacettepe University, ORCID: 0000-0002-9536-1428

Correspondence: bhamutoglu@sakarya.edu.tr

differentiating instruction" are among the important topics in the What's Hot in Literacy (2018) study, but not in this study. In addition to this, it is thought that this study, which presents findings according to the participants' department, academic titles and years of experience, will make significant contributions to the literature by showing the general tendency in the literacy field.

Keywords: Literacy Research, What's Hot in Literacy, Turkey.

GİRİŞ

Okuryazarlık terimi bazen eğitim kavramıyla hatta yaşamın tüm zorluklarıyla baş etme yeteneğiyle eşanlamlı olarak kullanılsa da (Cunningham, 2000) alan yazında birbirinden farklı tanımlarının olduğu görülmüştür. UNESCO (2008) okuryazarlığı, temel bir insan hakkı olarak nitelendirmiştir. İnsan hayatında bu kadar önemli yere sahip bu kavrama ilişkin tanımlamaların sınıftaki öğretime, toplum hizmetlerine ve yoğun destek ihtiyacı olan öğrencilere ve yetişkinlere sunulan okuryazarlık fırsatlarına olan etkisi bilinmektedir (Keefe ve Copeland, 2011). Uluslararası Okuryazarlık Derneği (2020) okuryazarlığı, disiplinler arasında ve herhangi bir bağlamda görsel, sesli ve dijital materyalleri kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, oluşturma, hesaplama ve iletişim kurma becerileri olarak tanımlamaktadır. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı" olan PISA, birçok okuryazarlık türünü (örn. matematik okuryazarlığı, fen bilimleri okuryazarlığı, okuma becerileri) ölçmektedir. PISA (2020) "okuryazarlık" kavramını, öğrencinin bilgi ve potansiyelini geliştirip, topluma daha etkili bir şekilde katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlamak için yazılı kaynakları bulması, kullanması, kabul etmesi ve değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, medya okuryazarlığı gibi farklı okuryazarlık türleri ile birlikte kullanılır olmuştur (Altun, 2005).

Günümüze gelinceye kadar değişen ve farklılaşan okuryazarlık yaklaşımları, okuryazarlık kavramının bireylerin yaşamlarındaki yerini ve toplum hayatındaki önemini açıklama çabalarının bir sonucudur. Bilim insanlarının, eğitimcilerin ve düşünürlerin ortaklaşa oluşturdukları bu yaklaşımlar, tüm dünyada teorik tartışmalar olarak kalmamış, sıklıkla eğitim kurumlarının yapısının, eğitim programlarının ve derslerin adlarının ve içeriklerinin değiştirilmesi şeklinde karşımıza çıkmıştır (Lankshear, 1999). Ülkemizde tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde okuryazarlık alanındaki bütün bu gelişmelerin eğitimciler tarafından ele alınması, araştırılması ve tartışılması noktasında daha çok okuma yazma yöntemi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak Aşıcı'nın (2009) belirttiği gibi okuryazarlık artık bir beceri değil, kültür ve gelenek kelimeleriyle ilişkilendirilmiş bir kavram olup toplum için nasıl bir değer olduğu araştırılması ve tartışılması gereken bir konudur. Çünkü Önal'ın (2010) belirttiği gibi "tarih boyunca yaşanmakta olan değişim sürecinde sosyal ve kültürel yapı, insani değerler, eğitim, bilimsel bilgi ve gelişen teknolojiler yaşamı yönlendirmektedir" (s.117).

Bu alışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1997 yılından bu yana okuryazarlık araştırmalarında gündemde olan ve olmayan konuları değerlendirmeye yönelik yrtlen anket çalışmasının Türkiye'de okuryazarlık alanında çalışmaları ile ön plana çıkmış araştırmacılarla yapılan değerlendirmesi sunulmaktadır. Çalışma 2019-2020 yılları aralığında yrtldği için yurt dışında yapılan çalışmanın 2018 yılı raporunda yer alan verileri temel alınmıştır. Bu rapora ilişkin detaylı bilgiler "Yöntem" bölümünde yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1997 yılında Uluslararası Okuma Derneği tarafından alanında uzman yaklaşık 25 akademisyenin görüşleri doğrultusunda okuryazarlık alanında gündemde olan ve olmayan konular başlıklı kategorileri içeren bir liste günümüze kadar uzanan her yıl paylaşılan araştırma raporlarının temelini oluşturmaktadır. 2001 yılında listeye gündemde olması gereken ve olmaması gerekenler kategorilerin eklenmesiyle araştırmaya devam edilmiştir. Oluşturulan liste bu dört kategoride yer alan konuları bir tür önem sırasına göre sunmaktadır. 2017 yılında adını Uluslararası Okuryazarlık Derneği olarak değiştiren Uluslararası Okuma Derneği okuryazarlık alanında çalışmaları ile ön plana çıkmış farklı ülkelerden yaklaşık 1600 kişiye ulaşarak katılımcı sayısını sürekli arttırarak süreci devam ettirmiştir. Günümüzde raporun artık her yıl yerine iki yılda bir sunulması planlanmış bu doğrultuda çalışmalar sürdürülmektedir.

Uluslararası Okuryazarlık Derneği tarafından yayınlanan bu raporlar beş yıllık döngüler halinde ele alındığında aşağıdaki konuların ön plana çıktığı görülmektedir (Grote-Garcia ve diğerleri, 2020):

- a) 1997-2001 yılları: dengeli okuma yazma ğretimi, erken müdahale, ses farkındalığı ve ses bilgisi;
- b) 2002-2006 yılları: doğrudan ğretim, erken müdahale, akıcılık, merkezi sınavlar, ses farkındalığı ve ses bilgisi, bilimsel okuryazarlık araştırmaları ve uygulamaları;
- c) 2007-2011 yılları: erken okuryazarlığı, ikinci dil olarak İngilizce/İngilizce ğrenenler, merkezi sınavlar, okuryazarlık/okuma koçları;
- d) 2012-2016: Üniversite ve kariyer rehberliği, ortak temel standartlar/kazanımlar, merkezi sınavlar ve bilgilendirici/kurgusal olmayan metinler.

2018 yılında kullanılan anket 17 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden 16'sı 5 alt temada bir araya getirilmiştir. Bir madde ise (Sonuç/Genel Değerlendirme) herhangi bir temada yer almamaktadır. Bu temalar ve temalarda yer alan konular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ankette Yer Alan Temalar ve Konular

Eşitlik Teması	Toplum ve Okuryazarlık Teması	Okuryazarlık Eğitiminde Mükemmellik Teması	Okuryazarlık Eğitimini Bireyselleştirme Teması	21.Yüzyıl Becerileri Teması
Okuryazarlık Eğitiminde Eşitlik	Erken Okuryazarlık	Öğretmen Eğitimi	Farklılaştırılmış Öğretim için Stratejiler	Eleştirel Okuryazarlık
Kitaplara ve İçeriklere Erişim Çokkültürlülük	Aile Katılımı Paydaşların Etkileşimi	Mesleki Öğrenme ve Gelişme Okuryazarlık Liderleri Olarak Yöneticiler	Süreç Değerlendirme	Dijital Okuryazarlık Disiplin/Alan Okuryazarlığı
Ana Dil Eğitimi		Okuryazarlık Standartları		

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de okuryazarlık alanında çalışan araştırmacıların okuryazarlık araştırmalarında gündemde olan ve olmayan konulara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, var olan bir durum betimlemeyi amaçlayan (Karasar, 1999) bir tarama çalışması olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcılar

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bazı önemli ölçütleri karşılayan vakaların seçilmesini içerir (Patton, 2001). Çalışmada örneklemin belirlenmesinde, araştırmacıların “ulusal ve uluslararası indekslerde taranan dergilerde okuryazarlık alanı ile ilgili çalışmalarını bulunan araştırmacılar” olması ölçütü dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda 98 araştırmacı belirlenmiştir. Bu araştırmacıların iletişim adresleri (e-posta bilgileri) edinilerek “Veri Toplama Süreci” başlığında daha detaylı bir şekilde anlatılan bir çevrimiçi anket aracılığıyla kendilerine ulaşılmış ve görüşleri alınmıştır. Hedeflenen 98 katılımcıdan 48’i belirlenen süre diliminde geri bildirim vermiş ve bu katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Tablo 2’de katılımcıların betimsel özellikleri yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların betimsel özellikleri

Değişkenler		N	%
Bölüm	Temel Eğitim	20	41,6
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	19	39,6
	Diğer	9	18,8
Mesleki Kıdem	0-10 yıl	15	31,3
	11-15 yıl	13	27,0
	16 ve üzeri	20	41,7
Unvan	Öğretmen	5	10,4
	Doktor	19	39,6
	Doçent ve Profesör	24	50,0
Toplam		48	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere çalışmada, Temel Eğitim ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümleri başta olmak üzere 5 farklı bölümden katılımcı yer almıştır. Katılımcı sayısı az olduğu için 3 bölüm “Diğer” adıyla kodlanmıştır. “Diğer” kategorisine dahil edilen bölümler Özel Eğitim, Eğitim Bilimleri ve İletişim Bilimleri bölümleridir. Katılımcılar, farklı düzeylerde mesleki kıdeme ve akademik unvanlara sahip öğretmen ve akademisyenlerden oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

“What’s Hot in Literacy/Okuryazarlıkta neler gündemde” başlığı ile 2018 yılında yayımlanan rapor önceki yılların deneyimlerini yansıtan iyi organize edilmiş üç aşamadan oluşan araştırmanın bulgularını ortaya koymaktadır. Bu aşamalar incelendiğinde:

Aşama: 5 farklı ülkeden okuryazarlık alanında çalışmaları ile ön plana çıkmış 26 araştırmacıdan önceki yılın raporunda yer alan konuları değerlendirmeleri ve ayrıca 2018 yılı için önerecekleri konuları listeye eklemeleri istenmiştir.

Aşama: Alan uzmanlarıyla yapılan odak grup görüşmeleri ile belirlenen konular tartışılmış ve her konu için katılımcılara sunulacak tanımlamalar belirlenmiştir.

Aşama: Hazırlanan anket, 91 ülke ve bölgeden toplam 2097 katılımcıya görüşleri alınmak üzere çevrimiçi olarak gönderilmiştir. Önceki yıllardan farklı olarak sadece bir sıralama yapmak yerine katılımcılara popüler ve önemli gördükleri konularda açıklamalarını ekleme fırsatı sunan açık uçlu sorular da yöneltilmiştir.

“Okuryazarlık Araştırmalarında Gündemde Olan ve Olmayan Konular: Türkiye Örneği” başlıklı araştırmamız çalışmanın orijinalinde olduğu gibi üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar;

Aşama: 2018 yılında uygulanan anket yazarlar tarafından detaylı bir şekilde incelenerek Türkçe uyarlaması yapılmıştır.

Aşama: Yapılan uyarlama için dil ve okuryazarlık alanında çalışmaları bulunan uzmanlardan görüş alınmış ve çevrimiçi olarak sunulmak üzere ankete son hali verilmiştir. Anketin son hali, Tablo 3’te görüldüğü üzere her bir konu ile ilgili katılımcılara sunulan dört seçenekli bir yapıda olup konuların açıklamaları ile birlikte 17 maddeden oluşmaktadır.

Tablo 3. Anketten Bir Kesit

Konular	Gündemde ve gündemde olmalı	Gündemde ama gündemde olmamalı	Gündemde değil ama gündemde olmalı	Gündemde değil ve gündemde olmamalı
Kitaplara ve İçeriklere Erişim Tüm öğrencilerin keyif için ve akademik okuma için kitaplara ve içeriğe (çeşitli, çok dilli ve dijital) erişimlerini sağlama				
Erken Okuryazarlık Erken çocukluk ve erken ilköğretim programları ve etkinlikleriyle ses farkındalığı, ses bilgisi, akıcılık, kelime bilgisi ve anlama gibi temel okuryazarlık becerilerini geliştirme				

Aşama: Anketin kullanımı için gerekli yasal ve etik izinler alınarak Ulusal ve Uluslararası indekslerde taranan dergilerde okuryazarlık alanı ile ilgili çalışmaları bulunan 98 katılımcı belirlenmiş, katılımcılara “Okuryazarlık eğitimi alanında çalışılan konularla ilgili karşılaştırmalı bir araştırma için çevrimiçi anket yöntemi ile veri toplamaktayız. Alanda yapmış olduğunuz çalışmalar nedeniyle katılımınızın önemli olacağını düşündüğümüz bu çalışmaya zamanınızdan küçük bir dilim ayırarak katkıda bulunmak isterseniz aşağıdaki linke tıklayarak anket formuna ulaşabilirsiniz. Anket formu ortalama 3 ile 5 dakika arasında değişen bir zamanda tamamlanmaktadır.” mesajı iletilerek SurveyMonkey üzerinden iletilen ankete yanıt vermeleri istenmiştir. Anket, ilk olarak katılımcılara 2020 yılı Mart ayında gönderilmiş, dönüş yapmayan katılımcılar için hatırlatma amacıyla 2020 yılı Nisan ayında tekrar gönderilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular 2018 yılında sunulan yurt dışı çalışma ile karşılaştırmalı olarak betimsel istatistiklere ve katılımcıların demografik özelliklerine dayalı olarak alt başlıklar halinde sunulmuştur. Ek olarak ankette yer alan 17 maddenin 16’sını kapsayan 5 tema karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Gündemdeki Konular

Her iki araştırmada “Gündemde” kategorisinde ortaya çıkan 5 konu ve bunların katılımcılar tarafından seçilme yüzdeleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Gündemdeki Konular

Türkiye Araştırması, 2020		What’s Hot in Literacy, 2018	
Konular	%	Konular	%
Dijital okuryazarlık	79	Dijital okuryazarlık	63
Erken okuryazarlık	60	Erken okuryazarlık	57
Sonuç/Genel değerlendirme	56	Sonuç/Genel değerlendirme	57
Kitaplara ve içeriklere erişim	54	Süreç değerlendirme	56
Aile katılımı	50	Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	55

Tablo 4 incelendiğinde, her iki araştırmada da gündemde olan ilk üç konunun (Dijital Okuryazarlık; Erken Okuryazarlık; ve Sonuç/Genel Değerlendirme) ve sıralamalarının aynı olduğu görülmektedir. Türkiye’de gündemdeki diğer iki konu Kitaplara ve içeriklere erişim ve Aile katılımı olarak karşımıza çıkarken diğer araştırmada diğer iki gündem konusu Süreç değerlendirme ve Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra yüzdelik oranlar karşılaştırıldığında en fazla gündemde olan Dijital okuryazarlık konusunun dışında diğer konulardaki yüzdelik oranların birbirine çok yakın olduğu dikkat çekmektedir.

Önemli Konular

Her iki araştırmada “Önemli” kategorisinde ortaya çıkan konular ve bunların seçilme yüzdeleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Önemli Konular

Türkiye Araştırması, 2020		What's Hot in Literacy, 2018	
Konular	%	Konular	%
Kitaplara ve içeriklere erişim	100	Erken okuryazarlık	87
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	100	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	86
Eleştirel okuryazarlık	100	Öğretmen eğitimi	85
Dijital okuryazarlık	100	Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	85
Paydaşların etkileşimi	98	Kitaplara ve içeriklere erişim	82
Disiplin okuryazarlığı	98		
Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	98		
Aile katılımı	98		
Süreç değerlendirme	98		
Öğretmen eğitimi	98		

Tablo 5'te, Türkiye araştırmasında verilerin yüzdelik oranlarındaki eşitlik nedeniyle on konu yer almaktadır. Her iki araştırmada da Okuryazarlık eğitiminde eşitlik; Öğretmen eğitimi; Kitaplara ve içeriklere erişim konularının ortak bir şekilde önemli görülmüştür. Bunun yanı sıra Türkiye araştırmasında tüm katılımcılar (%100) tarafından önemli görülen dört konu (Kitaplara ve içeriklere erişim, Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler, Eleştirel okuryazarlık, Dijital okuryazarlık) görülmektedir. Ayrıca Türkiye araştırmasında katılımcıların çok büyük çoğunluğunun (%98-%100) çok sayıda konuyu önemli gördükleri görülmüştür. 2018 yılında sunulan yurt dışı çalışmada önemli görülen Erken okuryazarlık ve Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler konularının Türkiye'deki katılımcılar tarafından önemli on konu arasında yer almadığı görülmüştür. Bu konulardan Erken okuryazarlık konusunun Türkiye'de gündemde olmasına rağmen (bkz. Tablo 4) önemli konular arasında yer almaması dikkat çeken bir bulgu olmuştur.

Tablo 4'teki ve Tablo 5'teki veriler Türkiye araştırması bağlamında karşılaştırıldığında en çok katılımcı tarafından gündemde görülen beş konudan 3'ünün (Dijital okuryazarlık, Kitaplara ve içeriklere erişim, Aile katılımı) önemli görüldüğü ancak gündemde olan 2 konunun (Erken okuryazarlık, Sonuç/Genel değerlendirme) ise önemli görülen on konu arasında yer almadığı görülmüştür.

Gündemdeki ve Önemli Konu Farklılıkları

Türkiye araştırmasının ve yurt dışında yapılan araştırmanın bulguları anketteki maddelerin "gündemde" ve "önemli" olma durumlarına göre büyük farklılıklar gösteren sıralaması ve seçilme yüzdesi açısından analizi Tablo 6'da ve Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 6. Türkiye Araştırmasındaki Fark Bulguları

Konular	Gündemde (%)	Sıralama	Önemli (%)	Sıralama	Fark (%)
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	15	13	100	1	85
Paydaşların etkileşimi	21	12	98	2	77
Okuryazarlık standartları	13	14	79	6	66
Disiplin okuryazarlığı	38	9	98	2	60
Öğretmen eğitimi	38	9	98	2	60

Tablo 6'daki en dikkat çekici bulgu, Türkiye'deki çoğu katılımcı tarafından "önemli" görülen beş konunun "gündemde" olma durumlarının oldukça düşük olmasıdır. Örneğin; önem sırasında birinci sırada olan "Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler" konusu ile ikinci sırada görülen "Paydaşların etkileşimi, Disiplin okuryazarlığı, Öğretmen eğitimi" gibi konuların gündemde olma sıralamalarının oldukça gerilerde olduğu görülmüştür. Katılımcıların %60 ile %85 arasındaki büyük oranlarda gündemde ve/veya önemli gördükleri konular arasında fark olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Yurt Dışı Araştırmasındaki Fark Bulguları

Konular	Gündemde (%)	Sıralama	Önemli (%)	Sıralama	Fark (%)
Öğretmen eğitimi	39	12	85	3	46
Aile katılımı	35	13	79	9	44
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	29	15	73	12	44
Kitaplara ve içeriklere erişim	42	11	82	5	40
Ana dil eğitimi	26	17	63	14	37
Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	50	8	86	2	36

Yurt dışı araştırmasında da Türkiye'deki araştırmaya benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Tablo 7'de, çoğu katılımcı tarafından "önemli" görülen beş konunun "gündemde" olma durumlarının düşük olduğu görülmektedir. Örneğin; önem sırasında ikinci sırada olan "Okuryazarlık eğitiminde eşitlik" konusu ile üçüncü sırada görülen "Öğretmen eğitimi" gibi konuların gündemde olma sıralamalarının oldukça gerilerde (sırasıyla 8, 12) olduğu görülmüştür. Katılımcıların %36 ile %46 arasındaki oranlarda gündemde ve/veya önemli gördükleri konuları arasında fark olduğu görülmektedir. Türkiye araştırmasında maddelerin gündemde ve önemli sıralamaları arasındaki farkların daha büyük olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 6). Bu durum Türkiye'de okuryazarlık alanında çalışan araştırmacıların önemli gördükleri konuların gündemde olma durumlarının diğer araştırmadaki katılımcılara göre çok daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Tablo 6 ve Tablo 7 karşılaştırıldığında, "Öğretmen eğitimi" ve "Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler" konularının her iki araştırmada da önemli görüldüğü ancak bu çalışmaların gündemde olmadığı bulgusu ön plana çıkmaktadır.

Gündemde Olmayan ama Gündemde Olması Gereken Konular

What's Hot in Literacy (2018) raporunda yer verilmeyen ancak Türkiye araştırmasında gündemde olmayan ancak önemli görülmüş ve gündemde olması gerektiğine ilişkin görüş belirtilen konular ise Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Gündemde Olması Gereken Konular

Konular	%
Okuryazarlık standartları	88
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	85
Paydaşların etkileşimi	79
Ana dil eğitimi	69
Çokkültürlülük	65

Tablo 8'deki yüzde oranlarından anlaşılacağı üzere araştırmacıların %65 ile %88 arasındaki oranlarda tablodaki konuların gündemde olmadığını ancak olması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bu sonuç alanyazın ve eğitim camiasının Türkiye özelinde tartışılması ve üzerinde çalışılması gerekli konuları ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Anketteki Temalara İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan anketteki konular Eşitlik, Toplum ve Okuryazarlık, Okuryazarlık Eğitiminde Mükemmellik, Okuryazarlık Eğitimini Bireyselleştirme ve 21.Yüzyıl Becerileri adlı beş farklı tema altında yer almaktadır. Bu temalara ilişkin bulgular bu kısımda yer almaktadır.

1. Eşitlik Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında yer alan konular "Okuryazarlık Eğitiminde Eşitlik, Kitaplara ve İçeriklere Erişim, Çokkültürlülük, Ana Dil Eğitimi"dir. Her iki araştırmanın bu temaya ait bulguları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Eşitlik Teması Bulguları

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What's Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Ana dil eğitimi	31	90	59	26	63	37
Çokkültürlülük	35	92	57	54	77	23
Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	40	98	58	50	86	36
Kitaplara ve içeriklere erişim	54	100	46	42	82	40

Tablo 9 incelendiğinde, Türkiye'de bu temadaki konuların önem oranlarının çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Sıralamalardaki farklılıkların yanı sıra en önemli bulgu olarak her iki araştırmada da bu temaya ilişkin en az gündemde olan konunun "ana dil eğitimi" olduğu karşımıza

çıkılmaktadır. Bunun yanı sıra konuların önemli görülmeleri ve gündemde görülmeleri arasındaki farkın listelendiği tabloda Türkiye araştırmasındaki farkların çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

2. Toplum ve Okuryazarlık Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında yer alan konular “Erken Okuryazarlık, Aile Katılımı, Paydaşların Etkileşimi”dir. Her iki araştırmanın bu temaya ait bulguları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Toplum ve Okuryazarlık Teması Bulguları

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What’s Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Paydaşların etkileşimi	21	98	77	27	59	32
Aile katılımı	50	98	48	35	79	44
Erken okuryazarlık	60	92	32	57	87	30

Tablo 10 incelendiğinde, Eşitlik temasında olduğu gibi bu temada da Türkiye’deki araştırmada bu konuların önem oranlarının çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Her iki araştırmada da bu temaya ilişkin en az gündemde olan maddenin “Paydaşların etkileşimi” olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra konuların önemli görülmeleri ve gündemde görülmeleri arasındaki farkın listelendiği tabloda yine Eşitlik temasında olduğu gibi her konu için Türkiye araştırmasındaki farkların çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

3. Okuryazarlık Eğitiminde Mükemmellik Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında yer alan konular “Öğretmen Eğitimi, Mesleki Öğrenme ve Gelişme, Okuryazarlık Liderleri Olarak Yöneticiler, Okuryazarlık Standartları”dır. Her iki araştırmanın bu temaya ait bulguları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Okuryazarlık Eğitiminde Mükemmellik Teması Bulguları

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What’s Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Okuryazarlık standartları	13	79	66	32	61	29
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	15	100	85	29	73	44
Öğretmen eğitimi	38	98	60	39	85	46
Mesleki öğrenme ve gelişme	40	96	56	47	81	34

Tablo 11’de, diğer temalarda olduğu gibi bu temada da Türkiye’deki araştırmada konuların önem oranlarının çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Konuların gündemde olma durumları karşılaştırıldığında ise Türkiye araştırmasında bu tema altında yer alan konuların gündemde olma durumlarının diğer araştırmaya göre daha düşük olduğu görülmektedir. Türkiye araştırmasında konuların önem düzeyinin yüksekliğine rağmen gündemde olma düzeylerinin düşük olması sonucunda

oluşan farkın yurt dışı araştırmasına göre daha yüksek olmasına neden olmuştur. Bu durum diğer temalarla da örtüşen bir bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca her iki araştırmada da bu temaya ilişkin en az gündemde olan konuların “Okuryazarlık standartları” ve “Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler” olduğu karşımıza çıkmaktadır.

4. Okuryazarlık Eğitimini Bireyselleştirme Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında yer alan konular “Farklılaştırılmış Öğretim için Stratejiler, Süreç Değerlendirme”dir. Her iki araştırmanın bu temaya ait bulguları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Okuryazarlık Eğitimini Bireyselleştirme Teması Bulguları

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What’s Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	48	92	44	55	85	30
Süreç değerlendirme	48	98	50	56	80	24

Tablo 12’de, diğer üç temada olduğu gibi bu temadaki konuların önem düzeyi diğer araştırmaya göre daha yüksek olmakla birlikte gündemde olma oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun sonucu olarak da fark oranlarının Türkiye’deki araştırma bulgularında daha yüksek olduğu görülmektedir. Tabloda, temada yer alan konuların Türkiye’deki katılımcılar tarafından eşit oranda gündemde görüldüğü, yurt dışı araştırmasında ise konuların gündemde olma yüzdelerinin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

5. 21.Yüzyıl Becerileri Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında yer alan konular “Eleştirel Okuryazarlık, Dijital Okuryazarlık, Disiplin/Alan Okuryazarlığı”dır. Her iki araştırmanın bu temaya ait bulguları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. 21.Yüzyıl Becerileri Teması Bulguları

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What’s Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Disiplin/Alan okuryazarlığı	38	98	60	52	82	30
Eleştirel okuryazarlık	44	100	56	43	74	31
Dijital okuryazarlık	79	100	21	63	67	4

Tablo 13 incelendiğinde Türkiye’deki önem oranlarının daha yüksek ama konu sıralamalarının farklı olduğu görülmektedir. Ayrıca bu temada yer alan konuların her iki araştırmada da gündemde olma düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Diğer temalarda olduğu gibi fark oranlarının Türkiye’deki araştırma bulgularında çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunların yanında yurt dışı araştırmasında “Dijital Okuryazarlık” konusunun önemli görüldüğü kadar gündemde de olması dikkat çeken bir bulgu olmuştur.

Ankette yer alan 17 konunun tümüne ait gündemde ve önemli olma durumlarına göre yüzdeleri ve önemlilik ve gündemde olma düzeyleri arasındaki farklar her iki araştırma kapsamında Ek 1’de gösterilmiştir. 17 konuya ait tüm bulgular değerlendirildiğinde, Türkiye araştırmasında konuların gündemde olma düzeyi ortalamasının %43 olduğu buna karşın önemli olma düzeyinin %96 olduğu karşımıza çıkmaktadır. Yurt dışı araştırması olan What’s Hot in Literacy (2018) araştırmasında ise konuların gündemde olma düzeyi ortalaması %45 iken önemli olma düzeyinin %75 olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu, her iki araştırmadaki konuların gündemde olma düzeylerinin birbirine çok yakın olduğunu ancak Türkiye’de okuryazarlık alanında çalışan araştırmacıların bu konuları çok daha fazla önemli gördüğünü göstermektedir.

Katılımcıların Betimsel Özelliklerine Göre Bulgular

Bu çalışmada görüşleri alınan araştırmacılar, Temel Eğitim ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümleri başta olmak üzere 5 farklı alanda çalışmaktadırlar. Araştırmacıların okuryazarlık konularının gündemde ve önemli olma durumlarına ilişkin görüşleri bölümlerine göre analiz edildiğinde Tablo 14’te yer alan bulgular elde edilmiştir.

Tablo 14. Araştırmacıların Bölümlerine Göre Bulgular

Bölüm	Gündemde	%	Önemli	%
Temel Eğitim	Dijital okuryazarlık	80	Dijital okuryazarlık Mesleki öğrenme ve gelişim Süreç değerlendirme Erken okuryazarlık Disiplin okuryazarlığı Eleştirel okuryazarlık Paydaşların etkileşimi Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler Kitaplara ve içeriklere erişim	100
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	Dijital okuryazarlık	79	Dijital okuryazarlık Öğretmen eğitimi Aile katılımı Okuryazarlık eğitiminde eşitlik Eleştirel okuryazarlık Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler Kitaplara ve içeriklere erişim	100
Diğer	Dijital okuryazarlık	78	Dijital okuryazarlık Okuryazarlık standartları dışındaki tüm maddeler	100

Tablo 14, araştırmacıların büyük çoğunluğu (%78-80) tarafından gündemde olan konunun “Dijital okuryazarlık” olduğunu göstermektedir. Önemli olma boyutunda ise tabloda görüldüğü üzere çok sayıda konunun tüm katılımcılar tarafından (%100) önemli görülmüştür. Temel Eğitim ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümleri karşılaştırıldığında her iki bölümde de ortak şekilde önemli görülen konular olduğu görülmekle birlikte Temel Eğitim bölümü araştırmacılarının “Mesleki öğrenme ve gelişim, Süreç değerlendirme, Erken okuryazarlık, Disiplin okuryazarlığı, Paydaşların etkileşimi” konularını Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümü araştırmacılarına göre daha önemli

görmektedirler. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümü araştırmacıları ise “Aile katılımı, Öğretmen eğitimi, Okuryazarlık eğitiminde Eşitlik” konularını Temel Eğitim bölümü araştırmacılarına göre daha önemli görmektedirler. Diğer bölümlerin araştırmacıların tümünün (%100) ise ankette yer alan 17 konunun 15’ini önemli görmüşlerdir. Temel Eğitim ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümü araştırmacılarının tümüne göre önemli görülen “Dijital okuryazarlık” konusunun Diğer bölümler tarafından önemli görülmemesi ise önemli bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada görüşleri alınan araştırmacıların farklı unvanlara sahip oldukları ve bu kapsamda, okuryazarlık konularının gündemde ve önemli olma durumlarına ilişkin görüşleri akademik unvanlarına göre (öğretmen, doktor, doçent/profesör) analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Araştırmacıların Unvanlarına Göre Bulgular

Unvan	Gündemde	%	Önemli	%
Doçent/Profesör	Dijital okuryazarlık	83	Dijital okuryazarlık	100
			Kitaplara ve içeriklere erişim	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	100
			Eleştirel okuryazarlık	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Disiplin okuryazarlığı	100
			Süreç değerlendirme	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Kitaplara ve içeriklere erişim	100
			Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Paydaşların etkileşimi	100
			Eleştirel okuryazarlık	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Dijital okuryazarlık	100
			Çokkültürlülük	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Aile katılımı	100
			Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100
			Öğretmen eğitimi	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	100
			Mesleki öğrenme ve gelişim	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Ana dil eğitimi	100
			Süreç değerlendirme	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Paydaşların etkileşimi	100
			Kitaplara ve içeriklere erişim	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	100
			Eleştirel okuryazarlık	
Öğretmen	Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	100	Dijital okuryazarlık	100
			Disiplin okuryazarlığı	
Doktor	Sonuç/Genel değerlendirme	79	Çokkültürlülük	100
			Aile katılımı	

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmacıların unvanına göre yapılan analiz sonucunda gündemde görülen konuların birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, Doçent veya Profesör unvanına sahip araştırmacıların %83 gibi yüksek bir oranının gündemde olan konu olarak “Dijital Okuryazarlık” konusunu belirtmişlerdir. Bu unvana sahip araştırmacıların altı konuyu önemli görmekle birlikte gündemde gördükleri “Dijital Okuryazarlık” konusunu önemli konular arasında da gördükleri tabloda

belirtmiştir. Doktor unvanına sahip Dr. Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi Dr., Araştırma Görevlisi Dr. ya da doktor unvanının sahip öğretmenlerin ise %79'u "Sonuç/Genel Değerlendirme" konusunun gündemde olduğunu belirtmişlerdir. Doktor unvanına sahip araştırmacıların önemli gördükleri 10 konu olduğu görülürken, bu konular arasında gündemde olarak gördükleri "Sonuç/Genel Değerlendirme" konusunun yer almıyor oluşu da dikkat çekici bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen unvanına sahip araştırmacıların tümünün diğer araştırmacılardan farklı olarak "Okuryazarlık eğitiminde eşitlik" konusunu gündemde olarak gördüğü görülmektedir. Aynı şekilde öğretmenlerin tümünün çok sayıda konunun (ankette yer alan 17 konunun 14'ünü) önemli olduğunu belirtmişlerdir. Önemli görülen konular unvanlara göre karşılaştırıldığında; Öğretmenler, Doktorlara göre "Ana dil eğitimi, Mesleki öğrenme ve gelişim, Süreç değerlendirme" konularını daha önemli görmekte, Doçent/Profesörlere göre ise "Öğretmen eğitimi, Çokkültürlülük, Okuryazarlık eğitiminde eşitlik, Aile katılımı, Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler, Mesleki öğrenme ve gelişim, Paydaşların etkileşimi" konularını daha önemli görmektedirler. Doktorlar ise Doçent/Profesörlere göre "Paydaşların etkileşimi, Çokkültürlülük, Aile katılımı, Okuryazarlık eğitiminde eşitlik, Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler ve Öğretmen eğitimi" konularını daha önemli görmektedirler. Doçent/Profesörler ise Doktorlara göre "Erken okuryazarlık ve Süreç değerlendirme"yi daha önemli görmektedirler.

Bu çalışmada görüşleri alınan araştırmacıların farklı mesleki kıdemlerde oldukları ve bu bağlamda, okuryazarlık konularının gündemde ve önemli olma durumlarına ilişkin görüşleri mesleki kıdeme göre analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Araştırmacıların Mesleki Kıdemlerine Göre Bulgular

Mesleki Kıdem	Gündemde	%	Önemli	%
0-10 yıl	Dijital okuryazarlık	80	Kitaplara ve içeriklere erişim	100
			Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	
			Paydaşların etkileşimi	
			Eleştirel okuryazarlık	
			Dijital okuryazarlık	
			Disiplin okuryazarlığı	
			Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	
			Aile katılımı	
			Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	
			Süreç değerlendirme	
11-15 yıl	Dijital okuryazarlık	77	Mesleki öğrenme ve gelişim	100
			Öğretmen eğitimi	
			Kitaplara ve içeriklere erişim	
			Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	
			Paydaşların etkileşimi	
			Eleştirel okuryazarlık	
			Dijital okuryazarlık	
			Disiplin okuryazarlığı	
			Erken okuryazarlık	
			Süreç değerlendirme	
			Mesleki öğrenme ve gelişim	100
			Kitaplara ve içeriklere erişim	
			Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	

16 yıl ve üzeri	Dijital okuryazarlık	80	Eleştirel okuryazarlık Dijital okuryazarlık Okuryazarlık eğitiminde eşitlik Aile katılımı Sonuç/Genel değerlendirme	100
-----------------	----------------------	----	---	-----

Araştırmacıların meslekte geğirdikleri yıllara göre görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan analiz sonucunda gündemde görülen konuların tıpkı bölümlere göre yapılan analizde olduğu gibi farklılaşmadığı ve “Dijital Okuryazarlık” konusu olduğu (bkz. Tablo 14) görülmektedir. Sonuç olarak meslekte geğirilen yılın bu konuda bir etkisi olmadığı söylenebilir. Önemli görülen konuların ise yine çok sayıda olduğu ve kimi konularda farklılıklar olduğu görülmektedir. Tabloda önemli görülen konular arasında yer almayan ve mesleki kıdemlerin tümünde ortak bir şekilde diğerleri kadar önemli görülmeyen üç konu olduğu dikkat çekmektedir. Bunlar; “Çokkültürlülük, Ana dil eğitimi, Okuryazarlık standartları”dır. Bunun yanı sıra meslekte 16 yıl ve daha fazla süre boyunca çalışan araştırmacıların “Genel/Sonuç değerlendirme” konusunu diğer düzeyde mesleki deneyime sahip araştırmacılara göre daha önemli buldukları; en fazla 10 yıllık mesleki deneyime sahip araştırmacıların ise diğerlerinden farklı olarak “Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler” ve “Öğretmen eğitimi” konularını daha önemli buldukları görülmektedir. Ayrıca bu araştırmacı grubunun diğer gruplara göre daha fazla sayıda konuyu (12 konu) önemli buldukları görülmektedir.

SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de okuryazarlık alanında çalışan araştırmacıların okuryazarlık araştırmalarında gündemde olan ve olmayan konulara ilişkin görüşleri belirlenmiş ve elde edilen bulgular 2018 yılında Uluslararası Okuryazarlık Derneği tarafından raporlanan “What’s Hot in Literacy” araştırmasıyla karşılaştırılmıştır. Bulgular hem Türkiye’de yürütölen bu araştırmada hem de 2018 yılında yürütölmüş diğer araştırmada okuryazarlık alanında gündemde olan ilk üç konunun “Dijital Okuryazarlık; Erken Okuryazarlık; ve Sonuç/Genel Değerlendirme” konuları olduğunu ve bu konuların sıralamasının dahi değişmediğini göstermiştir. Türkiye’den elde edilen görüşler ile 2018 yılında yapılmış ve 91 ölkeden katılımıyla geręekleştirilmiş diğer araştırma ile benzer sonuçlara ulaşılması Türkiye’deki araştırmacıların dünya gündemiyle uyum içerisinde görüş belirttiklerini ortaya koymaktadır. Her iki araştırmada da en fazla gündemde olan konunun “Dijital Okuryazarlık” olduğu görölmüştür. Dijital okuryazarlık, bireylerin yapıcı sosyal eylemi mümkün kılmak için dijital araçları uygun şekilde kullanma farkındalığı, tutumu ve yeteneğidir (Martin, 2005). Dijital okuryazarlıklar eğitim ortamının giderek daha önemli bir parçası haline gelmiştir. Bugün, çoğu eğitimci dijital okuryazarlıkların aslında temel okuryazarlık olduğu konusunda hemfikirdir (Cassidy, Ortlieb ve Grote-Garcia, 2016). Araştırmanın önem boyutuna bakıldığında ise Türkiye’deki tüm araştırmacıların çok sayıda konunun (17 konudan 10’unun) önemli olduğuna dair hem fikir oldukları görölmektedir. Ancak bu 10 konu arasında yer almayan konulardan “Erken okuryazarlık ve Farklılaştırılmış öğretim

için stratejiler” konularının yurtdışında yürütülen araştırmada önemli konular arasında yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de erken okuryazarlık konusunda (örn. Altun ve Tantekin Erden, 2016; Bekir, 2017; Ergül, Sarıca ve Akoğlu, 2016; Karaman ve Aytar, 2016; Kargın, Ergül, Büyüköztürk ve Güldenoğlu, 2015; Kargın, Güldenoğlu ve Ergül, 2017; Turan ve Topcu, 2018; Yazıcı ve Kandır, 2018) ve farklılaştırılmış öğretim konusunda (Ekinci ve Bal, 2019; Öztürk ve Mutlu, 2017; Taş ve Sırmacı, 2018; Yabaş ve Altun, 2009) araştırmalar yapıldığı görülmektedir, ancak bu çalışmaların güncelliği ve sayısı göz önüne alındığında bu araştırma sonuçlarına etkilerinin yansımadağı görülmektedir. İlgili konuların ülkemizde güncel konular olması nedeniyle önem düzeylerinin zaman içinde değişeceği öngörülebilir. Bunun yanı sıra her iki araştırmada da önemli konular arasında görülen “Öğretmen eğitimi” ve “Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler” konularının yine her iki araştırmada da gündemde olmaması sonucu dikkat çekici bir bulgu olmuştur. Ülkemizde 2018 yılında yapılan öğretmen eğitiminde düzenleme çalışmaları sonrası “öğretmen eğitimi” konusunun gündemden uzaklaştığı ve okul yöneticilerine ilişkin okuryazarlık alanında rol tanımlanmamış ve yeterince çalışma yapılmamış olması “Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler” konusunun önemli olmasına rağmen gündemde olmaması olarak değerlendirilmesine neden olduğu savunulabilir.

Bu araştırmada diğer araştırmadan farklı olarak katılımcıların çoğu tarafından gündemde olmayan ancak gündemde olması gerektiğinin belirtildiği konulara ilişkin de bulgular sunulmuştur. Bunların “Okuryazarlık standartları, Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler, Paydaşların etkileşimi, Ana dil eğitimi, Çokkültürlülük” konuları olduğu görülmüştür. Katılımcıların bu konulardan sadece ikisini (Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler, Paydaşların etkileşimi) önemli konular arasında belirtmeleri (bkz. Tablo 5) ise “Okuryazarlık standartları Ana dil eğitimi, Çokkültürlülük” konularını diğer konular kadar önemli görmeseler dahi bu konuların gündemde olması gerektiğini belirtmeleri önemli bir bulgudur.

Her iki araştırma, ankette yer alan tüm konuların gündemde olma düzeyinin ortalaması açısından karşılaştırıldığında; bu araştırmanın gündem ortalaması (%43) ile yurtdışı araştırması ortalamasının (%45) birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir. Önem boyutunda ise durumun farklılaştığı ve bu araştırmanın önemli olma düzey ortalamasının (%96) diğer araştırmaya göre (%75) çok daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum Türkiye’deki araştırmacıların okuryazarlık konularının büyük çoğunluğunu yüksek derecede önemli gördüğünü göstermektedir.

Ankette beş tema olduğu ve bu temalara göre okuryazarlık konularının gruplandırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan bulgular her temaya ilişkin şu sonuçları ortaya koymuştur: Her iki araştırmada da en az gündemde görülen konuların Eşitlik teması için “Ana dil eğitimi”, Toplum ve Okuryazarlık teması için “Paydaşların etkileşimi”, Okuryazarlık Eğitiminde Mükemmellik Teması için “Okuryazarlık standartları” ve “Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler” konuları olduğu görülmüştür. Ana dil eğitimi, Paydaşların etkileşimi, Okuryazarlık standartları ve Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler konularının alan yazındaki önemi bilinmekle

birlikte bu çalışmaların yeterince gündemde olmaması birçok nedene bağlanabilir. Ana dil eğitimi konusunda ülkemizdeki yasa ve yönetmeliklerin etkisi; paydaşların etkileşimi konusunda eğitim kurumlarındaki merkeziyetçi yapının gücü ve bu konuda yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler; okuryazarlık standartları konusunda Milli Eğitim Bakanlığının tek belirleyici olması ve ortak programların kullanılıyor olması; okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler konusunda ise geleneksel olarak okul yöneticilerine bu rol ve sorumlulukların tanımlanmamış olması bu nedenler arasında yer alabilir. Her iki çalışmada benzer sonuçlara ulaşılması durumu, Okuryazarlık Eğitimi Bireyselleştirme teması için de geçerli olmuştur. Bu temada yer alan konuların her iki çalışmadaki katılımcılar tarafından neredeyse eşit düzeyde gündemde görüldüğü tespit edilmiştir. Ankette yer alan beş temanın dördünde her iki çalışma içinde böylesine benzer sonuçlar çıkması dikkat çekici olmuştur. 21.Yüzyıl Becerileri teması için ise farklı bulgular elde edilmiş; bu çalışma için en az gündemde olan konunun “Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler” diğer çalışma için ise “Disiplin/alan okuryazarlığı” konuları olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın katılımcılarını çalıştıkları bölümlerinin, unvanlarının ve mesleki deneyimlerinin araştırma bulgularına etkisini belirlemek için yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular; bölüme ve mesleki deneyime göre gündemde olan konuların değişmediği, en fazla gündemde olan konunun “Dijital okuryazarlık” konusu olduğu görülmüştür. Unvan değişkenine göre ise gündemdeki konulara ilişkin bulguların değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Buna göre, Doçent veya Profesör unvanına sahip araştırmacıların çoğunun gündemde olan konu olarak “Dijital okuryazarlığı” belirtmiş olmaları ve Türkiye’deki en çok gündemde olan konunun da “Dijital Okuryazarlık” olması konunun diğer ülkelere paralel olarak teknolojideki ilerlemelerle birlikte alan yazındaki çalışma sıklığını destekler niteliktedir. Doktor unvanına sahip araştırmacıların çoğu “Sonuç/Genel Değerlendirme” konusunun gündemde olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen unvanının sahip araştırmacıların tümünün diğer araştırmacılardan farklı olarak “Okuryazarlık eğitiminde eşitlik” konusunu gündemde olarak gördüğü görülmektedir.

Okuryazarlık konularının önemine ilişkin elde edilen bulgular, katılımcıların çalıştıkları bölümlerinin, unvanlarının ve mesleki deneyimlerinin konuların önemi üzerinde etkisini olduğunu göstermiştir. Bunlara ilişkin karşılaştırmalar araştırmanın “Bulgular” bölümünde yapılmıştır. Bu bulgulara göre ortaya çıkan genel sonucun, her değişkene ilişkin çok sayıda konunun önemli görülmüş olmasıdır. Örneğin en fazla 10 yıllık mesleki deneyime sahip katılımcıların 17 konunun 12’sini (%71), Doktor unvanına sahip araştırmacıların 10’unu (%59) önemli görmüştür. Bu durum bu konularla ilgili akademik çalışmaların nitel ve nicel olarak yetersizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olabileceğini göstermektedir.

Ülkemizde yapılan bu çalışmanın alanda ilk olduğu dikkate alındığında, diğer araştırmacılara bazı öneriler getirilebilir. Örneğin; daha fazla sayıda katılımcı ile bu çalışmayı tekrarlamak; katılımcı çeşitliliğini eğitim alanındaki tüm paydaşları içerecek şekilde genişletmek; uyarılama yerine delphi çalışması ile ülkemize özgü olarak oluşturulacak bir anket kullanarak çalışmayı yapmak; nitel çalışma

deseni kullanarak farklı paydaş grupları ile odak grup tartışması temelinde araştırmalar yapmak başlıca öneriler arasında sayılabilir.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayınları.
- Altun, D., & Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 241-261.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 9-26.
- Bekir, H. (2017). İki dilli çocuklarda erken okuryazarlık yazı farkındalığı becerileri. *Dil ve erken okuryazarlık*, 187-214.
- Cassidy, J., Ortlieb, E., & Grote-Garcia, S. (2016). Beyond the common core: Examining 20 years of literacy priorities and their impact on struggling readers. *Literacy Research and Instruction*, 55(2), 91-104.
- Cunningham, J. W. (2000). How will literacy be defined in the new millennium?. *Reading research quarterly*, 35(1), 64-71.
- Ekinci, O., & Bal, A. P. (2019). Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin matematik dersindeki başarısına ve tutumuna etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 197-203.
- Ergül, C., Sarıca, A. D., & Akoğlu, G. (2016). Etkileşimli kitap okuma: Dil ve erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir yöntem. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(2), 193-206.
- Grote-Garcia, S., Ortlieb, E., Pletcher, B., Manderino, M., Zygouris-Coe, V., Araujo, J., & Babino, A. (2020). Building bridges between research and practice: Reflecting upon the results of the 2019 what's hot in literacy survey. 1-18.
- International Literacy Association. (2018). *What's hot in literacy: 2018 report*. <https://literacyworldwide.org/docs/default-source/resource-documents/whats-hot-2018-report.pdf> adresinden 15 Aralık 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Karaman, G., & Aytar, A. G. (2016). Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracı'nın (EOBDA) geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 516-541.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş., & Güldenoğlu, B. (2015). Anasınıfı çocuklarına yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT) geliştirme çalışması. *Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 237-268.
- Kargın, T., Güldenoğlu, B., & Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme. *Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 1-27.
- Keefe, E. B., & Copeland, S. R. (2011). What is literacy? The power of a definition. *Research and practice for persons with severe disabilities*, 36(3-4), 92-99.
- Lankshear, C. (1999). *Literacy studies in education: Disciplined developments in a post-disciplinary age*. Published in M. Peters (Ed.), *After the Disciplines*. Greenwood Press.

- Martin, A. (2005) DigEuLit–a European framework for digital literacy: A progress report. *Journal of eLiteracy* 2(2), 130-136.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi (Lifelong learning and literacy in process of historical change: A Turkish experience). *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.
- Öztürk, M. & Mutlu, N. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde farklılaştırılmış öğretime yönelik öğretmen algıları ve uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 379-402.
- Patton, M. Q. (2001). *Qualitative research and evaluation and methods* (3. baskı). Beverly Hills, CA: Sage.
- PISA (2020). http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=18 adresinden 14 Temmuz 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Taş, F., & Sırmacı, N. (2018). Farklılaştırılmış öğretim tasarımının öğrencilerin bilişüstü becerilerine ve matematik akademik başarılarına etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 336-351.
- Turan, F., & Topcu, Z. G. (2018). Erken okuryazarlık üzerinde paylaşımlı kitap okumanın rolü: Okul ve ev ortamı açısından etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(1), 11-33.
- Uluslararası Okuryazarlık Derneği (2020). <https://www.literacyworldwide.org/about-us/why-literacy> adresinden 14 Temmuz 2020 tarihinde edinilmiştir.
- UNESCO (2008). *International literacy statistics: A review of concepts, methodology, and current data*. Montreal, Canada: UNESCO Institute for Statistics. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-literacy-statistics-a-review-of-concepts-methodology-and-current-data-en_0.pdf adresinden 15 Temmuz 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Yabaş, D., & Altun, S. (2009). Farklılaştırılmış öğretim tasarımının öğrencilerin özyeterlik algıları, bilişüstü becerileri ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 201-214.
- Yazıcı, E., & Kandır, A. (2018). Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty*, 38(1), 101-135.

What's Hot and Not in Literacy Research: The Case of Turkey

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In this study, a survey study to evaluate what's hot and not in literacy in the United States since 1997 was used for evaluation of literacy studies in Turkey. Since the study was conducted between the years of 2019-2020, the data included in the What's Hot in Literacy (2018) report were taken as the basis. The International Reading Association, which changed its name to the International Literacy Association in 2017, came to the forefront with its studies in the field of literacy, reaching approximately 1600 participants from different countries and continued the process by constantly increasing the number of participants. Today, it is planned to present the report biyearly instead of annually, and studies are continuing in this direction. The survey used in 2018 consists of 17 items. 16 of these items were brought together in 5 sub-themes. One item (Summative assessment) is not included in any theme.

Method

The purpose of this study is to determine what's hot and not in literacy research according to the researchers studying in the literacy field in Turkey and compare findings with "What's Hot in Literacy" research which is reported by the International Literacy Association in 2018 and it has been categorized as a screening study aiming to describe an existing situation (Karasar, 1999). In this study, "criterion sampling", which is a purposeful sampling method, was used. Criteria sampling involves selecting cases that meet some predetermined important criteria (Patton, 2001). The criterion is that researchers should be "researchers with literacy works in nationally and internationally indexed databases". Accordingly, 98 researchers have been identified. 48 of participants gave feedback within the specified time period and the data obtained from these participants. The survey was sent online to the participants in March 2020, and was sent again in April 2020 to remind participants who did not return.

Findings and Discussion

The top three hot topics (Digital Literacy; Early Literacy; and Summative Assessment) and their rankings are the same in both studies. In Turkey, Access to Books and Content and Family Engagement are as hot topics while in other study Formative Assessments and Strategies for Differentiating Instruction are encountered as hot topics. Equality in Literacy Education, Teacher Preparation, Access to Books and Content been found to be important topics in both studies. In addition to these, Access to Books and Content, Administrators as Literacy Leaders, Critical Literacy, Digital Literacy are seen as top important topics by all of the participants. Also, it was seen that the great majority of participants in Turkey (100%-98%) consider many topics as important. The most remarkable finding in this study is that the top five important topics are not at the top hot topics list.

For example; It was observed that the topics such as “Administrators as Literacy Leaders, Disciplinary Literacy, Teacher Preparation” are at the top important topics list and on the quite below at the hot topics list. Five core themes are in the survey. These are “Equity Issues, Community–Literacy Connections, Excellence in Literacy Education, Personalizing Literacy Instruction and Building 21st-Century Skills”. Findings related to these themes are also given in detail.

The researchers from Elementary Education more likely than those in Turkish and Social Sciences Education to say “Professional Learning and Development, Formative Assessment, Early Literacy, Disciplinary Literacy, Community Partnerships” are important. The researchers from Turkish and Social Sciences Education more likely than those in Elementary Education to say “Family Engagement, Teacher Preparation Equity in Literacy Education” are important. Analyzes were carried out to find out whether the opinions of the participants differ according to their titles and the years they spent in the profession.

Conclusions and Recommendations

Results of the studies both this study and What's Hot in Literacy (2018) has shown that the top three hot topics (Digital Literacy; Early Literacy; and Summative Assessment) and their rankings are the same. These similar results reveals that the researchers in Turkey express their opinions in harmony with the world agenda. Referring to the importance of topics in Turkey literature, all of the participants seem to agree that a large number of topics (10 topics) are important. However, “Early Literacy” and “Strategies for Differentiating Instruction” are not included in these 10 topics and they are among the important topics in the What's Hot in Literacy (2018) study. In addition, “Teacher Preparation” and “Administrators as Literacy Leaders” are in the important topics list, but not listed in hot topics list in both studies. When both studies are compared in terms of the average level of being on the hot topic; it is seen that the average of this study (43%) and the average of the other study (45%) are very close to each other. In the importance aspect, it was observed that the finding was different and the mean level of importance of the topics (96%) is much higher than the other study (75%). It shows that the majority of participants consider the vast majority of literacy issues to a high degree.

Considering that this study conducted in Turkey is the first study, some suggestions can be made for other researchers. For example; repeating this study with more participants; expanding the diversity of participants to include all stakeholders of education; doing the study with a survey that will be created for our country with delphi study instead of adaptation; conducting research on the basis of focus group discussion with different stakeholder groups using qualitative research design can be among the main recommendations.

Ek 1. Anketteki Tüm Konulara İlişkin Bulgular

Konular	Türkiye Araştırması, 2020			What's Hot in Literacy, 2018		
	Gündemde %	Önemli %	Fark %	Gündemde %	Önemli %	Fark %
Okuryazarlık liderleri olarak yöneticiler	15	100	85	29	73	44
Paydaşların etkileşimi	21	98	77	27	59	32
Okuryazarlık standartları	13	79	66	32	61	29
Disiplin okuryazarlığı	38	98	60	52	82	30
Öğretmen eğitimi	38	98	60	39	85	46
Dijital okuryazarlık	79	100	21	63	67	4
Erken okuryazarlık	60	92	32	57	87	30
Sonuç/Genel değerlendirme	56	92	36	57	48	-9
Kitaplara ve içeriklere erişim	54	100	46	42	82	40
Aile katılımı	50	98	48	35	79	44
Eleştirel okuryazarlık	44	100	56	43	74	31
Okuryazarlık eğitiminde eşitlik	40	98	58	50	86	36
Ana dil eğitimi	31	90	59	26	63	37
Süreç değerlendirme	48	98	50	56	80	24
Farklılaştırılmış öğretim için stratejiler	48	92	44	55	85	30
Mesleki öğrenme ve gelişme	40	96	56	47	81	34
Çokkültürlülük	35	92	57	54	77	23